

Iñaki Frieria

Misterioa, beldurra, suspensea, abentura, adiskidetasuna... erabiltzen dakien idazlea

Iñaki ZUBELDIA eta Fernando MURILLO

Biografia

Barakaldon jaio nintzen, 1962an, alondegiz zaharraren aurreko etxean, lehengo sardina-saltzaileen gisara Santurtzitik Bilbora joaten den trenbideari begira. Ez zen erditze erraza izan: lepoaren inguruan bildu zitzaidan zillbor-hestea, itotzear izan nintzen (ordukoa dut eskuen dardara).

Erdaldun jaio nintzen: aita, Asturiaseko aitaita-amamaren semea, Galiziatik lanera etorria; ama, Galdamesen jaioa, inguru hartako meategietan eginga. Auzo hartako eskolara joan nintzen lehendabizi, alondegia ondo-ondoan. Eskola pobrea zen oso, jolastokirik ere ez genuen: jolastorduetan Lasesarreko landetara joaten ginen, harrien eta burdinen artean jolastera, hara botatako zarama eta kristailen inguruan olgatzera (ordukoa dut esku eskumako orbana).

Laster aldatu ninduten Paulesera, ikastetxe pribatu batera. Oso desberdina zen dena: frontoia, futbol-zelaiak, saskibaloiko kantzak, eskubaloikoak... Horiek izan ziren orduko umearen gogoan gehien nabarmendu ziren inpresioak, zirrarak. OHOKo 8. maila egiten ari ginela, garai hartan ere oso ondo ikusita zeuden test psikotekniko haietako bat egin eta emaitzak ikusita Lanbide Heziketan matrikulatzeko gomendatu zieten gurasoei. Gurasoek txintxo-txintxo apaizei jaramon egin eta Automobilaren Elektrizitatea ikastera matrikulatu ninduten (ordukoa dut autoekiko interesik eza).

Hiru urte geroago, asper-asper eginda, Barakaldoko Kareaga auzoan zegoen enpresa batean hasi nintzen lanean. Plastikozko eta metalezko piezak egiten genituen garbigailuetarako, berogailuetarako edota bestelako tresna batzuetarako. Ia urte bi eman nituen lanean egundoko zarata eragiten zuten prentsen artean, kristoren hautsa sortzen zuen errota batean... Arratsaldeetan, lanetik irten eta Santurtzira joaten nintzen BUP eta Batxilergoko ikasketak egitera.

Amets bat nuen: Athleticen futbolaria izan nahi nuen. Ametsaren bila futbolearen ematen nuen denbora gehien, baloiari ostikoka Horrela, kolpez kolpe, San Bixenteko futbol taldean jokatzen hasi nintzen 16 urte nituelarik (ordukoa dut, ustez, ezker hankako belau-naren mina). 18 urte betetzearekin batera ikasketen eta futbolaren artean hautatu behar izan nuen: biak arratsaldez egin behar nituen. Ikastea aukeratu nuen, ordurako banekien-eta Athleticen jokatzeke ametsa urrun zela.

Hamasei-hamazazpi urterekin, oroimenak tranparik egiten ez badit, euskara ikasten hasi nintzen, bizkaiera. Garai hartan hasi nintzen Euskal Herria ezagutzen: dantza taldean hasi, euskal kantak ikasi, herriko jaietarako konpartsetan parte hartu, euskara han eta hemen praktikatu. Prozesu luzea izan zen, gorabehera askorekin. Santurtziko udal euskaltegia eta Bilboko zenbait euskaltegietan (Jon Arretxe idazlea izan nuen irakasle) gogor saiatuta EGA lortu nuen. Gero, Gasteiza joan nintzen eta Euskal Filologia egin nuen (ordukoa dut Gasteizetikiko lotura).

Karrera egin bitartean, AEKn jardun nuen euskara irakasten Barakaldon; karrera amaituta, Santurtziko udal euskaltegira itzuli nintzen, irakasle itzuli ere (mundu txikia da gurea). Handik irakaskuntza publikora pasatu nintzen: Donostiako hizkuntza-eskola, Durangoko institutua, Laudioko udal eskola... Eta Eusko Jaurlaritzatik deitu zidaten itzultzaile plaza baterako, IVEF Soin Hezkuntzako Euskal Erakundearen jarduteko. Hango ikaslea zen Jon Arretxe idazlea (mundu txikia da gurea). Garai hartakoak dira kirolaren inguruan itzultitako liburuak eta artikulak eta egindako kirol hiztegiak.

Haurrek galdetzen didatenean ea txikitik idazle izan nahi nuen, ezetz esaten diet. Ez zitaidan burutik ere pasatzen. Nik, lehenago esan dut, futbolaria izan nahi nuen. Irakurri? Bai, irakurtzen nuen. Batez ere komikiak: Capitan Truenoren eta X Patruilaren zale amorratua nintzen, Asterix eta Obelix eta Spidermanekin batera. Libururik?

Bai, andereñoak agintzen zizkigunak, gogo handirik gabe ia beti. Egun baten, Enid Blyton-en liburu bat heldu zitzaidan: *Bosten* abentura bat. Eta gustatu zitzaidan. Baina, gehien gustatu zitzaidana hau izan zen: liburu bakar bat izan beharrean, bilduma bat zen. *Bosten* abentura guztiak irakurri nituen. Eta *Zazpi sekretuenak* gero. Jules Verne etorri zen, eta Stevenson (Uhartearen altxorra) eta Defoe (Robinson Crusoe)... Orduan irakurle egin nintzen.

Eta hala ere idazle izateko ametsik ez. Baina oso mundu txikia da gurea (beste inon ere esan dut), eta Jon Arretxek liburu bat idatzi eta ea kritikarik egingo nion galdetu zidan (*Tubabu* izan zen lehena, eta gaur arte berdin segitzen dugu; orain Jonek nireak kritikatzeko dituzten ordainean). Hiruzpalau libururen kritika eginda, 1995ean gaude, artikulua bat irakurri nuen aldizkari batean: *Euskal Korsarioen historiak*.

Ez dut lehenago esan, baina piraten abenturek zorutzen ninduten umetan. Piraten pelikularen bat ematen zuten bakoitzean bidea bilatzen nuen hura ikusteko. Eta ez da kasualitatea ere arestian aipaturiko liburuetan *Uhartearen altxorra* eta *Robinson Crusoe* egoitea. Maite nuen fikziozko mundu hori, baina urrun ikusten nuen, Euskal Herritik urrun esan nahi dut. Eta lehen aipatu artikulua irakurtzen ari nintzela, hara non jakin nuen Drake pirata ospetsua gure itsasertzean ibili ei zela, Bermeo eta inguruak behin eta berriz zigortu zituela eta, hura izan zen abiapuntua!, izaro uhartean bere altxorraren zati bat lurperatu zuela.

Neure buruari esan nion: "Hara, Iñaki, Arretxeri behin eta berriz esaten diozu zelan idatzi behar duen, zer kendu beharko lukeen edo nola jarri beharko lukeen hau eta hori. Hemen duzu istorio baterako argumentua, ausart zaitez, erakutsiozu zeure buruari zeu ere kapaz zarela". Etxera etorrita idazteari lotu nintzaion, inolako metodologiarik gabe lotu ere. Hura izan zen hasiera, hasieraren hasiera, hainbat aldiz "hasi" behar izan nuen eta. Baina, 1996ko urtarrilaren erdialdean, nire alaba jaio eta egun gutxitara, Ibaizabal argitaletxetik deitu eta *Izaroko altxorra* argitaratuko zutela esan zidaten. Hogeita hamahiru urte nituen.

Izaroko altxorra-k badu zerikusirik *Bosten* abenturekin: pertsonaia, istorioaren ezaugarriak... Baina, ezer argi banuen, hau zen: "Nobelak arrakasta badu, beste abentura batzuk idatziko ditut pertsonaia berberekin". Eta asmoa errealitate egin zen: 1998an, *Aska itzazue pottokak!* argitaratu nuen, eta 2005ean, *Trianoko gau go-*

rriak. Momentuz, horiek dira Ane, Patxo, Joseba eta Blackyren hiru abenturak. Etorriko ahal dira berriak!

Bi horien artean, *Non bizi da Bildur?* (1998) eta *Ahots isilduaren bahiketa* (2002) argitaratu nituen Ibaizabal argitaletxearekin eta *Lehorreko paterak* (2001) Susa argitaletxearekin (azken hau helduentzako nire lehen nobela).

Idaztea, beraz, zaletasuna dut (ez irakurtzea bezain bizia, baina, jakina, gustatu egiten zait). Ez naiz idazle profesionala. IVEFen ia bederatzi urte eman ostean, Eusko Jaurlaritzara joan nintzen (*Autobabesa uretan* liburua itzuli nuen, 2000. urtean) eta Eusko Legebiltzarrerara gero. Egun, hango interprete-itzultzaileetako bat naiz, eta egunero joan-etorrian ibiltzen naiz Getxotik Gasteiza eta Gasteiztik Getxora.

Parlamentuko lan batean zenbait emakumek pairatzen dituzten tratu txarrei buruzko lekukotasun batzuk ezagutzeko aukera izan nuen. Ikaragarria iruditu zitzaidan tratu txarren inguruan sortzen den menpekotasuna, bestearen anulazioa... Han entzundakoak eta beste toki batzuetan irakurritakoak izan ziren nire azken nobelarako abiapuntua: *Zureak egin du* (Susa, 2010).

Bibliografia

- Izaroko altxorra* (batuaz), Ibaizabal 1996 (Haur eta gazte literatura)
- Izaroko altxorra* (bizkaieraz), Ibaizabal 1996 (Haur eta gazte literatura)
- Aska itzazue pottokak* (batuaz), Ibaizabal 1998 (Haur eta gazte literatura)
- Aska itzazue pottokak* (bizkaieraz), Ibaizabal 1998 (Haur eta gazte literatura)
- Non bizi da Bildur?*, Ibaizabal 1998 (Haur eta gazte literatura)
- Lehorreko paterak*, Susa 2001 (Helduen literatura)
- Ahots isilduaren bahiketa*, Ibaizabal 2002 (Haur eta gazte literatura)
- Trianoko gau gorriak*, Ibaizabal 2005 (Haur eta gazte literatura)
- Abel*, Lux mundi - Ipuinak sarrailatik begira 2005 (Helduentzako ipuina)
- Zureak egin du*, Susa 2009 (Helduen literatura)

Sarrera

Bere lehen obrarekin garbi utzi zuen Iñaki Frierak haur eta gazte literaturan indartsu hasi nahi zuela. *Izaroko altxorra* argitaratu zuen 1996an eta gaztetxoek gogoia asetzen eta hauen irakurgai gustukoek arloan tokia irabazten joan da urtetik urtera. Dagoeneko 8. argitalpena ezagutu du obra honek euskara batuan eta 2.a bizkaieraz eta 15.000 aletik gora saldu dira Euskal Herrian zehar.

Misterioa, beldurra, suspensea, abentura eta adiskidetasuna istorioaren koketeleran sartu eta modu orekatuan eta ederki nahastu ditu, liburu indartsua eta intrigaz bete osatzeko. Protagonistak hiru gazte eta txakur bat dira: Patxo, Joseba, Ane eta Blaky txakurra. Enid Blyton-en *Bostak* saileko liburuen antz pixka bat badu, baina istorio osoa Elantxobe, Laga, Izaro eta Bermeo artean gertatzen da, gazteak eta txakurra heroi bihurtuko direlarik arrisku, neke eta oinaze galantak pairatu ondoren. Interesa hasieratik bukaeraraino ederki mantentzen du liburuak eta, agian, horixe da gaztetxoei hain gustagarri egiten zaiena, beldurra eta tentsioa hainbeste denboran indarrik galdu gabe mantentzea. Jakina da gazteei beldurrezko, misteriozko eta intrigazko istorioak gustatzen zaizkiela (hor dugu Harry Potter-en kasua) eta osagai horiez gain, liburu honek narrazioa Izaron eta Urdai-baiko kosta zoragarri eta basatian kokatzen du. Horrek denak egiten du *Izaroko altxorra* hain interesgarri eta hain erakargarri.

Beste bi liburu *Aska itzazue pottokak* (1998) eta *Trianoko gau gorriak* (2005) ere *Izaroko altxorraren* planteamendu beretik abiatuta daude. Protagonistak berberak dira: Patxo, Joseba, Ane eta Blaky txakurra, eta bi istorioak osagai berdintsuz osatuta daude: misterioa, beldurra, intriga, suspensea, abentura eta adiskidetasuna. Egia da istorioek ez dutela zerikusirik bata bestearekin. Lehenengoan, pottokekin estraperloan dabilzan gaizkileak ageri dira, umeak bahitu eta hiltzeko ere presto daudenak. Euskal Herrian zehar abentura ugari biziko dituzte lau protagonistek: Itziaroko gasolindegiko aparkalekuan hasiko da korapilatzen arazoa eta hortik Sarara, Zugarramurdira, Urdazubira eta Karrantzara salto egingo du istorioak, abentura eta misterioa toki batetik bestera dantzan ibiliko delarik, harik eta gaizkileak harrapatzeko gazteen ahaleginak bere fruituak ematen dituen arte. Bigarren liburua, Trianoko mendietan gertatzen da. Elantxobeko gazteak aterpetxe batera joan dira, Blaky txakurra eta guzti. Eta han

txakurra lapurtu egingo diete. Hortik hasiko da korapilatzen istorioa, txakurrak borrokarako eta dirua jokatzeko erabiltzen dituzten gaizkile batzuk direla tarteko. Hemen ere abentura eta arrisku ugari pasatu beharko dituzte protagonistek. Azkenean, dena konponduko da, baina sufrimendu latzak pairatu ondoren. Indar handiko liburuak dira bi hauek ere, hari narratiboa oso ondo eramanda dagoelarik hasieratik bukaeraraino.

Harrigarria da gaztetxoan artean hainbesteko arrakasta duten obrak inongo liburu gomendatuen zerrendetan edota prentsako iruzkinetan ez azaltzea edo hain gutxi azaltzea. Garbi dago bai prentsak bai zerrendagile horiek ez dituztela umeen gustuak eta zaletasunak oso ondo ezagutzen. Garbi dago izen jakin batzuekin bueltaka dabiltzala gehienetan, balore berriak edota obra interesgarri desberdinak deskubritzeko ahalegin handiegirik egin gabe. Eta Iñaki Frieraren kasua horietako bat iruditzen zait niri, *Izaroko altxorra* liburuari dago-kionean behintzat. Eskerrak gaztetxoan esker ona eta miresmena jasoko duen egileak, eta hauek beren iritzi baikor eta xaloa eskainiko dioten eskoletara egiten dituen bidaietan.

Non bizi da Bildur?(1998) ez zait niri barru-barruraino iritsi eta barkatuko dit Iñaki Frierak hau begirune eta zintzotasun osoarekin esatea. Hari narratiboa aurreko liburuetan baino ilunagoa iruditu zait niri eta ez dut oso ondo ulertu liburuaren mamia. Misterioa, beldurra, suspensea... obra osoan zehar ageri dira, baina gehiago iruditu zait narrazio beldurgarri desberdinen bilduma bat, aurrez prestatutako gidoi bati lotua, hari narratibo bat duen istorioa baino. Beldur naiz gazteentzat ere ez ote den obra ilun samarra izango.

Ahots isilduaren bahiketa (2002) nobela poliziako indartsu eta oso interesgarria da. Mutiko bat bahitzen dute botere paranormal bat daukalako: telepatia bidez bere arreba bikiarekin komunikatzeko gai da, hitzik eta bestelako komunikazio bide arruntik erabili gabe. Mutikoaren bahiketa tragedia bat da familiarentzat eta hortik abiatuko da trama ilun eta korapilatsu bat, hura bilatzeko ahaleginean. Azkenean, Martin detektibeak eta Eburne, haren laguntzaileak, berebiziko peripeciak egin beharko dituzte ezer ez dagoen tokitik aztarnak eta benetako pista ateratzeko. Intriga eta suspensea oso ondo mantentzen du liburuak azken uneraino.

Azken liburu honetan ere ederki erakusten digu Iñaki Frierak nobela beltzaren narrazio teknikak ederki menderatzen dituela eta

badakiela irakurlearen interesa hasieratik bukaeraraino mantentzen. Obra hau EKIN sailean argitaratua dago, 12tik 16 urtera bitarteko gazteen bilduma arrakastatsu eta bikainean.

Honenbestez, esan dezakegu Iñaki Frierak bere tokia aurkitu duela gazteen literaturan eta opa diogu hemendik aurrera ere inspirazioa izan dezala liburu interesgarri eta arrakastatsu gehiago sortzeko.

Bere literaturbidea hobeto ezagutzeko, garrantzitsua da bere biografia, bere zaletasunak, bere lehen pausoak ere ezagutzea. Horretarako elkarrizketa luze bat egin diogu. Hona hemen emaitza.

Elkarrizketa

Elkarrizketatzailea: Iñaki Zubeldia (I.Z.)

Elkarrizketatua: Iñaki Frier (I.F.)

I.Z.: Nolakoa izan zen Iñaki Frieraren haurtzaroa? Haurtzaro horrek eraginik izan al du zure traiektoira literarioan?

I.F.: Ez dago ezer berezirik nire haurtzaroan. Athleticetako futbolaria izatearekin amets egiten zuen ume bat nintzen, jolastea maite zuena eta langile giroan hazi zena. Gogoan dut gure etxeko leihoetako azulejoak etengabe zikintzen zituen hauts beltza, inguruetako fabriketatik eta gure etxe ondoan igarotzen zen trenbidetik etengabe heltzen zitzaiguna; gogoan dut, era berean, egunean hainbat aldiz Labe Garaietan jotzen zuten turuta, langileen sarrera-irteerak markatu eta buzo urdinez jantzitako gizon saldo bat kalean gora eta behera jartzen zuena; gogoan dut, azkenik, aitak goizean goiz, oraindik gau iluna zela, altxatu behar izaten zuela. Baina horren guztiaren atzean ume zen umea zegoen, besterik ez.

I.Z.: Noiz zaletu zinen literaturaz edo, nahiago baduzu, noiz piztu zitzaizun irakurtzeko zaletasuna?

I.F.: Etxean komikiak eta tebeoak irakurtzeko zaletasuna piztu zitzaidan: Asterix, Capitán Trueno, Spiderman edo Patrulla X garai hartakoak dira nire gogoan. Eskolan irakastearekin lotuta zeuden liburuak irakurri behar izaten genituen. Horrek ez ninduen gehiegi zaletu, nolabaiteko betebehartzat hartzen bai-

nuen. Eta hala ere, eskolan ezagutu nituen *Bosten* abenturak, Enid Blytonek sorturiko pertsonaia haien abenturak, eta *Zazpi sekretuenak* gero. Horien inguruan eman nuen, zaletasunari dagokionez, komikietatik liburuetarako saltoa. Gero Jules Verne, Robert Louis Stevenson... etorri ziren.

I.Z.: Gogoratzen al dituzu zure haurtzaroko eta gaztaroko lehen liburuak? Zeintzuk dituzu bereziki gogoan gordeta?

I.F.: Arestian aipatu ditudan idazleak ditut gogoan, eta bereziki *Bostak eta uharteko altxorra* eta *Altxorraren uhartea*. Bi horiek, inolako zalantzarik gabe, *Izaroko altxorra* liburuaren atzean daude. Oso gogoan ditut, bestalde, Vernerren *Mikel Strogoff* edo *La vuelta al mundo en 80 días*.

I.Z.: Zalla egin al zitzaizun euskararen jabe egitea? Zer sentitu zenuen hori lortutakoan?

I.F.: Zalla ez nuke esango; luzea, bai. 16 urterekin edo hasi nintzen ikasten, garai hartan gure inguruan pizten ari zen abertzaletasunak bultzatuta. Lehendabiziko pausoak bizkaieraren arloan egin nituen: hasi eta utzi, hasi eta utzi bat izan zen. Gero, serioago hartu eta batua lantzen hasi nintzen. Benetako pausoa, nolana ere, Gasteizko Euskal Filologian egin nuen. Jakina, hara heldu nintzenean banekien euskaraz, baina hura euskalkien munduan edo hizkera ezberdinen itsasoan murgiltzea izan zen, eta apunteak euskaraz hartzea ere ez zitzaidan erraza egin lehen asteetan!

Zer sentitu nuen galdetzen didazu eta uste dut orainaldian erantzun beharko nukeela, oraindik ere gauza bera sentitzen baitut, hau da, neure pentsamenduarekin koherente naizela, euskaldun euskarak egiten nauela.

I.Z.: Eta idazteko zaletasuna noiz eta nola sortu zen zugar?

I.F.: Idazle bat aipatu behar dizut: Jon Arretxe. Jonek *Tubabu* idatzi eta argialetxera bidali aurretik irakurtzeko eskatu zidan, irakurtzeko eta kritika egiteko. Lau lagunek jardun genuen lantxo horretan, nahiz eta banakako lana zen: nor bere kritikak egiten zizkion Arretxeren lanari eta haiek Jonekin komentatzen zituen. Gero beste hiruzpalau liburu etorri ziren eta ariketa bera. Giro hartan nengoela, euskal kortsarioei buruzko artikulu bat irakurri nuen aldizkari batean (Izaro uhartea eta Drake pira-

taren altxorra hartan aipatzen ziren), eta hark ipuin bat idazteko ideia eman zidan, eta desafio baterako gogoia: "Iñaki, Arretxeri behin eta berriz esaten diozu zelan idatzi behar den eta zelan ez... Zergatik ez duzu zeuk egiten?"

Sarritan pentsatu dut hasiera hartaz, eta uste osoa dut Arretxeren inguruan ariketa hura egiten ibili ez banintz (egun elkarri laguntzen diogu), ez nintzela idazle izango.

I.Z.: Zerk eraman zintuen haur eta gazte literatura aukeratzera?

I.F.: Ziur asko haurtzaroan *Bosten abenturekin* izan nuen esperimentzia atseginak. Haiek egin ninduten irakurle (eta gerokoek ere, jakina). *Izaroko altxorra* idatzi nuenean, haiek bezalako abenturak idatzi nahi nituen: irakurterrazak, Euskal Herrian kokatuak (hemengo istorioak eta lekuak ezagutzeko aukera emango zutenak)...

I.Z.: Zure lehenengo obra *Izaroko altxorra* best seller bat izan da euskal gaztetxoentzat. Nolako sentsazioak sentiarazi izan dizkizu liburu horrek, zure lehen liburua dela kontuan izanda?

I.F.: *Izaroko altxorra-k* egin ninduen idazle. Literaturaren inguruan bizi izan ditudan momenturik gogokoenak harekin izan dira: lehen aldiz ikastetxe batera joan nintzenean, nire liburu bat liburu-denda baten leihoan ikustea, lehen elkarrizketa hedabide batean, lehen bisita Durangoko Azokara idazle gisa... Baina gainera, etengabeko sentsazioak ekartzen dizkit: hainbat aldiz berrargitaratzea, urtero eskoletan egiten ditudan saioetan hura da gehien aukeratzen dutena, 15.000 ale inguru saldu izana... Erreferentzia bat da niretzat, atzera begiratzea baino eguneko-ara jartzeko behartzen nauena: hain da gaurkoa!

I.Z.: Gero, *Aska itzazue pottokak* eta *Trianoko gau gorriak* etorri ziren, protagonista bereberekin. Enid Blyton-en eraginik ba al dago hiru obra horietan, kontuan izanik protagonistak neska-mutil hirukote bat eta txakurra direla?

I.F.: Dударик gabe, lehen ere hori aitortu dut eta hala egiten dut eskolaz eskola. Ezagutzen dut Enid Blytonek duen kritika txarra, topikoz betea dela, irudimen gutxikoa... Baina ni literatura-ren mundura ekarri ninduen, irakurtzea gustuko ariketa bat zitzaidan, ez nengoen bikaintasunarekin kezkatuta... eta han ziren *bosten* eta *zazpi sekretuen abenturak*.

I.Z.: Aipatu obra horietan misterioa, beldurra, suspensea, abentura eta adiskidetasuna dira osagai nagusiak. Non lortu duzu misterioa eta intriga ia azken uneraino airean eta bizi-bizi eramateko teknika hori?

I.F.: Eskoletara joaten naizenean, gauza bat azpimarratzen diet neska-mutilei: "Ni irakurlea naiz, idazlea baino gehiago irakurlea naiz. Esaten badidazue gelatik irten baino lehenago irakurtzen ala idazten segitzearen artean aukeratu beharra dudala, ez dut zalantzarik, irakurtzea da nire aukera". Asko irakurtzen dut. Oso gustukoa dut. Gauza ezberdinak irakurtzen ditut: prentsarekin hasi eta literaturarekin amaitu. Euskal literatura irakurtzen dut, baina baita kanpokoa ere. Nobela soziala, beltza edo historikoa gustatzen zait, urrunekoa ezagutzeko aukera ematen didana eta hurbilekoaren beste ikuspegi bat ematen didana... Uste dut ikasbide luze horretan dagoela nire idazkeraren fabrika.

I.Z.: Badakizu zenbat ale saldu diren *Izaroko altxorra* liburutik?

I.F.: 15.000 baino gehiago.

I.Z.: Beste bi liburuak ere ikasleek oso gustuko izan dituztela uste dut. Zer esaten dizute eskoletara joandakoan gaztetxoek hiru liburu horiei buruz?

I.F.: Egia esateko oso leku gutxitan irakurri dituzte hirurak. Normalea haietako bat irakurtzea da; horrek aukera gutxi ematen digu konparazioetarako. Hala ere, hamalau urte hauetan, gutxitan bada ere, nolabaiteko kontrastea egiteko aukera izan dut. Horrelakoetan, *Izaroko altxorra* beti izan da garalle, hura da gehien gustatzen zaiena!

Aska itzazue pottokaki! eta *Trianoko gau gorriak* ere oso gustura irakurtzen dituzte, *Izaroko altxorra* baino astiroago bada ere, marka onak egiten ari dira biak ala biak. Duela gutxi bizkaieraz berrargitaratu dira *Izaroko altxorra* eta *Aska itzazue pottokaki!* Agortuta zeuden baina hainbat ikastetxetatik berriz argitaratzeko eskatu dute. Seinale ona, zalantzarik gabe.

Egungo haurrek ere, jakina, *Bosten abenturak* ezagutzen dituzte (literaturan edo zineman) eta oso ondo hartzen dituzte mota horretako abenturak hemengo protagonistekin eta hemengo eszenarioekin izatea.

I.Z.: Kritikak eta prentsak nola hartu izan ditu zure hiru liburu horiek?

I.F.: Kritika gutxi dago haur eta gazte literaturarako. Ez dut uste berri labur bat baino gehiago egin denik liburu horiei buruz. Duela urte batzuk, hala ere, Xabier Etxanizek *Euskal Haur-literaturaren antologia* argitaratu zuen eta nire izena hor sartu zuen. Gogoan dut iruzkin polita egin zuela.

Gelditzen naiz, inolako zalantzarik gabe, irakurleen kritikekin.

I.Z.: Aurrerago, *Non bizi da Bildur* liburua etorri zen, misterioa, beldurra, intriga... modu bortitzean eskaintzen dizkiona irakurleari. Niri kosta egin zait hari narratiboa jarraitzea. Ez dut oso ondo ulertu (agian ez nau une egokienean harrapatu irakurketa horrek). Beste norbaitek (bereziki irakurle gaztetxoren batek) esan al dizu zaila egin zaiola istorioa ulertzea?

I.F.: Ez dut uste zaila egin zaienik, ez zait sentrazio hori heldu. *Non bizi da Bildur* eta *Ahots isilduaren bahiketa* liburuekin gertatu zaidana beste kontu bat izan da: inoiz DBHko hirugarren eta laugarren mailan irakurri dituzte liburuok eta ez dut uste adin horietarako egokiak direnik. Gaitza da liburu bat DBHko dela erabakitzen denean, gero zuzen bereiztea, DBHn 12 urteko neska-mutilak daude baina baita 16 eta 17koak ere. Eta oso ezberdinak dira!

Liburu horrekin egin ditudan saioretan, gehienetan, gauza bat ikasi dut: oso zaila da egungo gazteak beldurtzea, beldurrezko literaturak gaitza du bidea!

I.Z.: Eta haur eta gazte literaturan zure azken liburua "Ahots isilduaren bahiketa" izan da. Nobela poliziako indartsua eta suspensez betea baita ere. Ederki lotuta dago misteriozko istorioa eta bukaera arte interesa piztuta mantentzen dizu. Nondik nora sortu zitzaizun gai eta narrazio interesgarri hori?

I.F.: Komunikazioaren gaineko kezka nuen, obsesio handi bat: komunikazioak huts egiten badu, ez dago ezertarako aukerarik. Komunikazioa etengabe agertzen da liburuan: telepatia, komunikazio-bide berezia bat, irratizaleak eta antenak, gurasoen eta seme-alaben arteko komunikazio-arazoak... eta Asier eta Amaia protagonistak. Aspaldiko ikasgaia da komunikazioan bi alderdi direla ezinbesteko, komunikazioa hasten den lekua,

komunikazioaren hasiera (eta hor dago Asier) eta komunikazioa amaitzen den lekua, komunikazioaren amaiera (eta hor dago Amaia), izenekin egindako jolas bat da.

Obsesio hura janzteko historia, baina, Nafarroako Gobernuak haur talentudunak detektatzeko egiten ari zen inkesta batek eman zidan. Talentuak zertarako detektatu nahi zituen jakin nahian, informazio bila jardun nuen eta istorio bitxi batekin egin nuen topo: Eskoziako mendi galduetan ezkutuko ikastetxe bat zegoen, ikastetxe sekretu bat, hara eramaten zituzten haur talentudunak, bahituta, modu berezian prestatzeko. Istorioko hura argitzen ari ziren bi kazetariak hilda agertu omen ziren hotel batean.

Hortik jantzia eta handik gorputza.

I.Z.: Azken bi liburu hauek lehenengo hirurak baino helduxea goentzat eginak dira edo EKIN sailean argitaratzeak hori adierazten du behintzat. Zer moduz hartu dituzte gazteek bi liburu hauek?

I.F.: Zalantza hori izan dut beti. Liburu biak oso ondo hartzen dituzte DBHko 1. mailan eta 2. mailan. Hortik gora arazoak hasten dira, infantilegiak akaso.

I.Z.: Arestian aipatutako bost obra horiek dira haur eta gazte literaturaren esparruan egin dituzunak. Proiektu gehiago ere izango dituzu esparru horretan, ezta? Aipa itzazu modu laburrez.

I.F.: Ane, Patxo, Joseba eta Blackyren beste abentura bat idatzi nahi dut. Vianan gertatuko da, ardogintzaren inguruan. Urtero kanpoko langileak, sasoiko langile deitzen zaie, heltzen dira Euskal Herrira mahats-aleak batzera. Langile horien bizi eta lan baldintzak, hobetu badira ere, ez dira oso egokiak (inoiz esklaboen baldintzekin konparatu dituzte, muturreko egoera baten, jakina). Giro horretan bildu nahi ditut protagonistak eta giro hori erakutsiko duen abentura bat idatzi.

Aspaldi-aspaldiko beste proiektu bat hartu nahiko nuke berriz, hiru gauza zaharren istorioa da, zaborrean baturiko hiru gauzek badute iragan komun bat, bortizkeriaz beteriko lehenaldi bat, eta hiru gauza horien lehenaldiak haren inguruan mugitzen diren pertsonaiak baldintzatuko ditu. Horri ere heldu nahiko nioke.

I.Z.: Nola ikuste duzu Euskal Herriko haur eta gazte literatura? Zer-bait hobetzeko edo osatzeko ikusten al duzu aipatu literaturan?

I.F.: Kalitatezko literatura badugula uste dut, zer eskaini alegia. Ni horrek ez nau kezkatzen. Badugu liburu onik eta idazle onik.

Arazoa banatze-sisteman edo sozializatzeko-sisteman dugu: irakasleen esku gaude. Gure literatura ez da haurrengana edo gazteengana heltzen irakaslerik gabe. Ezin da Harry Potterren parean jarri (eta ez nabil kalitateaz), edo Krepuskulo bezalako sagarekin konparatu. Istorio horiek eta titulu horiek erraz heltzen zaizkie haurrei: web orriak, klubak on line, ahoz ahokoa, publizitatea gazteentzako aldizkarietan, zinema... Hor ez dugu lekurik.

Eskoletara joaten naizenean argi ikusten dut nortzuk diren haien erreferentziazko liburuak edo idazleak (batzuetan pelikula dira), eta ez gara euskal idazleak, nahiz eta urtero gure liburuak irakurri eta lantzen dituzten klasean. Nire ustez arazo larri bat dugu hor: askatzen ez badugu euskal literaturaren eta irakaskuntzaren arteko lokarria, beti ikusiko gaituzte hezkuntza-sistemaren produktu gisa, horrek dakartzan ondorio guztiekin; baina askatzen badugu... beldur naiz ez ote garen galduko.

I.Z.: Irakurlegoa nola ikusten duzu eskoletara egiten dituzun bisita horietan? Zer egingo zenuke haurrengana eta gazteengana irakurtzeko zaletasuna pizteko?

I.F.: Iruditzen zait galderei aurrea hartzen nabilela aurreko erantzunetan. Saiatu beharko genuke hezkuntza-sistematik irteten, kaleko irakurleengana heltzen, herrietara: irakurle-klubak, pertsonaien inguruko web orriak, literatura-ibilbideak haurrentzat, tailerrak...

I.Z.: Zuretzat aberasgarri al dira eskoletako saio horiek? Zein zentzutan?

I.F.: Bai, zalantzarik gabe bai. Irakurleekin harreman zuzena izateko aukera ematen dizute, horietan hartzen da, nire ustez, egiten ari zaren lanaren tamaina, pultsua. Egundoko indarra ematen didate, ilusioa piztu edo pizturik mantendu...

- Pena dut kritikarako dagoen joera eskasa, oso gutxitan seinatzen baitizute liburuaren alderik ahulena edo txarrena, baina nola hartzen zaituzten...
- I.Z.: Batzuek diote eurek ez dutela begirutzen norentzat idazten duten. Beti literatura idazten dutela, norentzat izango den kontuan hartu gabe. Posible ote da hori? Hartzaillea ez al da, ba, edozein komunikazio ekintzatan subjektu garrantzitsuena? Zuk nola idazten duzu, hartzaillea kontuan hartuta ala kontuan hartu gabe?
- I.F.: Esango nuke hartzaillea kontuan hartuta idazten dudala edo, bestela esanda, idazten ari naizenean badakit norentzat idazten ari naizen. Alegia, Ane eta enparauen abentura bat idazten ari naizenean, badakit 10-12 urteko neska-mutilak izango direla nire irakurleak, eta hori ezin da ahaztu jardutean, idaztean, hau da, irakurleak presente daude lerroen artean. Eta beste horrenbeste esango nuke helduentzat ari naizenean.
- I.Z.: Zer eman dizu haur literaturak?
- I.F.: Haur literaturak idazle egin nau, letra maiuskulaz esanda.
- I.Z.: Besterik erantsi nahi duzu?
- I.F.: Dena esanda dagoela uste dut.